

Startnotitie jaarrekening 2019

*Onze gezamenlijke uitgangspunten als
basis voor de samenwerking*

Versie: 1.0

Datum: 24 oktober 2019

Inhoudsopgave

1.	Doelstelling	3
2.	Begrippenkader	3
3.	Goedkeuringstoleranties	3
4.	Belangrijke ontwikkelingen die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole	4
5.	Risicoanalyse en controleaanpak per proces	4
6.	Samen invulling gegeven aan projectmanagement	9
7.	Planning	10
8.	Governance en escalatie	11
9.	Ondertekening	12

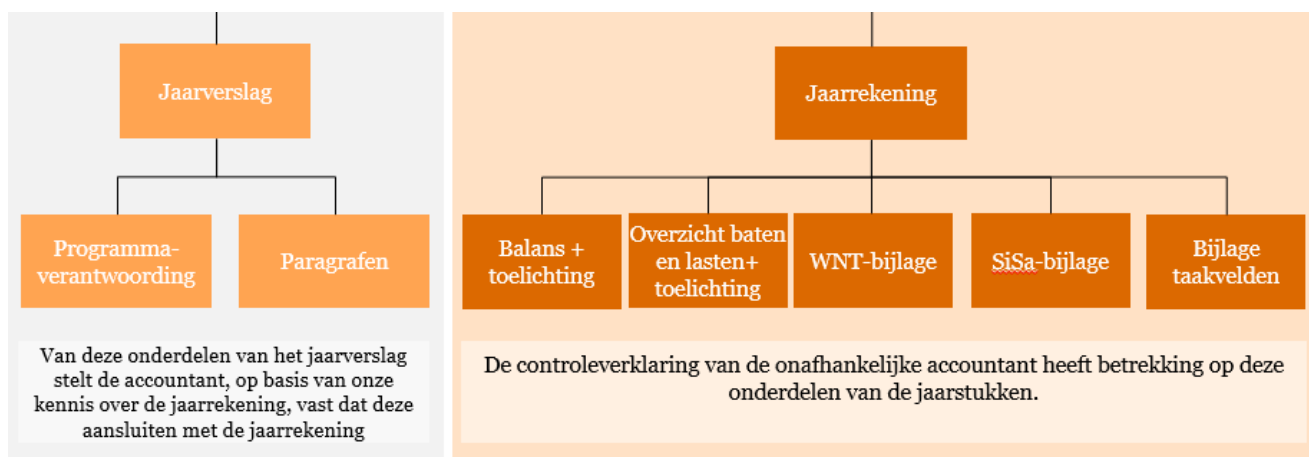
1. Doelstelling

Op basis van de evaluatie over de jaarrekening 2018 willen we het proces voor 2019 gezamenlijk verbeteren. Het tijdig afronden van de controlewerkzaamheden en het voorkomen van een lange doorlooptijd is hierbij het doel dat we samen willen bereiken. Om dit te realiseren is het belangrijk om de gezamenlijke verwachtingen duidelijk te hebben. In deze startnotitie gaan wij in op de gezamenlijke verwachtingen, het tijdschema van de controle en de randvoorwaarden om dit gezamenlijke doel te realiseren. Daarbij betrekken wij de verbeterpunten 2017 en 2018. Door de startnotitie samen te ondertekenen bekrachtigen wij formeel de gemaakte afspraken.

2. Begrippenkader

De belangrijkste kaders voor de accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Zwolle zijn het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Controleverordening gemeente Zwolle en het normenkader accountantscontrole 2019. Het normenkader 2019 moet hierbij nog expliciet worden vastgesteld door minimaal het college (inclusief inzage voor de raad).

De jaarstukken bestaan op grond van het BBV uit meerdere onderdelen. De controle van de accountant heeft primair betrekking op het hoofdstuk 'Jaarrekening'.

Bron: PwC

3. Goedkeuringstoleranties

De goedkeuringstoleranties zijn de kwantitatieve criteria voor het wel of niet afgegeven van een goedkeurende controleverklaring. In het Bado is bepaald dat de goedkeuringstolerantie voor fouten in de gemeenterekening respectievelijk onzekerheden in de controle ten minste 1% respectievelijk 3% van de omvangbasis bedraagt. De omvangbasis is het totaal van de lasten van de jaarrekening, inclusief toevoegingen aan de reserves. Door gemeente Zwolle is het uitgangspunt conform voorgaande jaren dat de goedkeuringstoleranties worden vastgesteld op 1% resp. 3% voor fout en onzekerheden.

In onderstaande tabel is weergegeven welke controleverklaring wordt afgegeven in de te onderscheiden gevallen:

	Omvang in € o.b.v. begroting 2019	Fouten	Onzekerheden
< 1%	< € 5,5 miljoen	Goedkeurend	Goedkeurend
≥ 1% maar < 3%	> € 5,5 miljoen maar < € 16,4 miljoen	Beperking	Goedkeurend
≥ 3% maar < 10%	> € 16,4 miljoen maar < € 54,6 miljoen	Afkeurend	Beperking
≥ 10%	> € 41,0 miljoen	Afkeurend	Oordeelonthouding

De wetgever heeft in het Bado geen rapportagetoleranties voorgeschreven. Wel heeft hij voorgeschreven dat de bedragen voor de rapporteringstoleranties niet hoger kunnen zijn dan de bedragen die voortvloeien uit de goedkeuringstoleranties. Voor 2019 zullen wij (op basis van de begrotingscijfers en in overleg met de organisatie) naar verwachting een rapportagetolerantie hanteren van circa € 545.000. Vanzelfsprekend zullen wij bevindingen die vanuit een kwalitatieve overweging gerapporteerd moeten worden rapporteren.

4. Belangrijke ontwikkelingen die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole

1. Tiem BV:

Tiem BV is verantwoordelijk voor de uitvoering van de WSW. Daarnaast is besloten om ook de reïntegratieactiviteiten die onder de participatiewet vallen onder te brengen in Tiem BV. Op 25 september 2019 hebben gemeente Zwolle en PwC deze ontwikkeling besproken en de implicaties hiervan in beeld gebracht. Hierbij is aangegeven dat de financiering op basis van lumpsum is. Op basis hiervan lijkt de impact op de jaarrekening beperkt. Daarnaast is gebleken dat gemeente Zwolle toegang heeft tot gegevens die relevant zijn voor het invullen van de SiSa bijlage van de gemeente.

2. Administratie RSJ:

Gedurende 2019 is de administratie van RSJ overgekomen naar de gemeente Zwolle. Deze overdracht is tussen gemeente Zwolle en PwC besproken waarbij is aangegeven dat er geen sprake is van een datamigratie. Daarnaast worden er momenteel afspraken met BTB gemaakt ten aanzien van de op te stellen verantwoording, deze is van belang voor de afwikkeling van de jaarrekening 2019.

5. Risicoanalyse en controleaanpak per proces

Als basis voor de controleaanpak is een door de organisatie en PwC gezamenlijke risicoanalyse opgesteld. Deze risicoanalyse is gebaseerd op 16 financieel kritische processen¹. Per proces zijn de volgende risico-inschattingen gemaakt:

- Inherent risico (IRG): het risico op een **getrouwheids**fout > goedkeuringstolerantie zonder dat beheersmaatregelen hierop van invloed zijn. Deze risico-inschatting is gebaseerd op de aard van de post, de kans op een fout en of een eventuele fout > goedkeuringstolerantie zou zijn.
- Inherent risico (IRR): het risico op een **rechtmatigheids**fout > goedkeuringstolerantie zonder dat beheersmaatregelen hierop van invloed zijn. Deze risico-inschatting is gebaseerd op de aard van de post, de kans op een fout en of een eventuele fout > goedkeuringstolerantie zou zijn.
- Interne beheersingsrisico (IBR): het risico op een fout > goedkeuringstolerantie nadat interne beheersingsmaatregelen hun werk hebben gedaan.

De risico-inschatting is gebaseerd op de volgende indeling:

S = significant risico

V = verhoogd risico

N = normaal risico

Daarnaast is per proces de controleaanpak weergegeven, inclusief de samenwerking tussen de afdeling Interne Controle (VIC) en PwC. De controleaanpak is gebaseerd op de volgende indeling:

- Controleaanpak:
 - Systeemgericht: er wordt in de controle door de VIC en/of PwC gesteund op de in het primaire proces aanwezige interne beheersmaatregelen. De verwachting is dat deze maatregelen effectief werken. Voor alle processen waarbij het interne beheersingsrisico laag is, zal de controle systeemgericht zijn tenzij dat een gegevensgerichte controle efficiënter is.

¹ Een proces is financieel kritisch als de omvang van het proces in € groter is van 0,5% van de totale lasten van de gemeente

- Gegevensgericht: er zijn geen/onvoldoende interne beheersingsmaatregelen aanwezig voor VIC en PwC om op te steunen. De controle wordt uitgevoerd via deelwaarnemingen en/of steekproeven. Voor alle processen waarbij het interne beheersingsrisico hoog is, zal de controle gegevensgericht zijn.
- Steunen op VIC als interne beheersingsmaatregel: In dit geval test PwC of de beheersmaatregel (controle door VIC) adequaat is opgezet en test de werking van deze beheersmaatregel door vast te stellen dat VIC de juiste conclusie heeft getrokken. In dit scenario is het verplicht dat PwC (ongeacht het risico) zelfstandig een deelwaarneming uitvoert op de totale populatie.
- Steunen op VIC als kwaliteitscontrole: indien PwC niet op VIC kan steunen als beheersmaatregel, dan kan in veel gevallen nog steeds gebruikt gemaakt worden van de werkzaamheden die de VIC heeft uitgevoerd. In deze gevallen voert PwC de controle uit op basis van voorbereide documentatie door VIC. De deelwaarneming is in dit geval 100% van de door de VIC uitgevoerde werkzaamheden, waarbij grote efficiency ontstaat doordat de VIC als kwaliteitscontrole de betreffende dossiers reeds heeft getoetst. In dit geval heeft PwC de volledige regie over de uit te voeren werkzaamheden.
- Indien geen gebruik gemaakt kan worden van de werkzaamheden van VIC als interne beheersmaatregel of als kwaliteitscontrole, voert PwC volledig zelfstandig werkzaamheden uit om te komen tot een oordeel. Dit om op deze wijze alsnog voldoende zekerheid te verkrijgen teneinde een oordeel te kunnen afgeven bij de jaarrekening.

Naast de risico-inschatting per proces, stellen we ook vast welke frauderisico's we bij de gemeente zien. Op basis van onze analyse betreft dit naar het risico dat de interne beheersing doorbreken wordt door het management, ook het risico op omkoping en corruptie. Dit risico zien we met name bij grote aanbestedingen en bij grote grondtransacties. Voor onze werkzaamheden betekent dit dat we bij de grote aanbestedingen niet alleen vaststellen of deze rechtmatig zijn, maar dat we ook inzoomen op de gunning: is de opdracht op basis van de juiste gunningscriteria gegund en wie is bij de gunning betrokken. Voor de grondtransacties geldt dat we vaststellen wie vanuit de gemeente betrokken is bij de transactie.

Totaaloverzicht risico inschatting en controleaanpak per proces

Financieel kritisch proces	IRG	IRR	IBR	Toelichting risico-inschatting	Controleaanpak		Steunen op VIC als IAF conform COS610		Gebruikmaken VIC als interne beheersings-maatregel		Gebruikmaken van IC als kwaliteits-controle		Onafhankelijke werkzaamheden PwC	
					Systeem-gericht	Gegevens-gericht	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
Administratie	S	S	S	Standaard verhoogd frauderisico op doorbreken van interne beheersing door het management.		x		x		x	x		x	
Inkopen en betalingen	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x	x		x	
Aanbestedingen	N	V	V	Complexiteit van de regelgeving, wijzigingen in aanbestedingsregels voor 2B diensten in 2016. Specifiek op het gebied van inhuur is het risico verhoogd naar significant als gevolg van bevindingen in 2018.		x		x		x	x		x	
Salariskosten (inclusief schulden u.h.v.)	N	N	N	Geen verhoogd risico	x	x		x		x	x		x	
Verstrekke subsidies	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x	x		x	

Sociale uitkeringen	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x	x		x	
WSW	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x			x	
WMO en Jeugd PGB	S	V	V	Significant risico door onzekerheden omtrent prestatielevering en rechtmatigheid		x		x		x	x		x	
WMO ZIN	S	V	V	Significant risico door onzekerheid omtrent prestatielevering en rechtmatigheid		x		x		x	x		x	
Jeugdzorg ZIN	S	V	V	Significant risico met name voor rechtmatigheid van de lasten en de prestatielevering.		x		x		x	x		x	
Grondexploitatie	S	S	S	Significant risico voor de waardering van de gronden		x		x		x	x		x	
Algemene uitkering	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x		X	x	
Belastingen en heffingen	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x		X		x
Huur- en pacht-opbrengsten	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x	x		x	
Parkeer-opbrengsten	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x	x		x	

SiSa	N	N	N	Geen verhoogd risico		x		x		x	x		x	
Ontvangen subsidies	N	N	N	Geen verhoogd risico.		x		x		x	x		x	

6. Samen invulling gegeven aan projectmanagement

Om het gezamenlijke projectmanagement vorm te geven voor de jaarrekeningcontrole 2019 willen we verder bouwen op de afspraken die voor de jaarrekeningcontrole 2018 gemaakt zijn. Hiertoe is een gedetailleerde tijdlijn opgesteld waarin de mijlpalen van de gemeente en PwC zijn opgenomen. Deze mijlpalen zijn onderling afgestemd en zullen voor 2019 geactualiseerd worden.

In komend jaar zullen wij gezamenlijk monitoren dat we de wederzijds gemaakte afspraken nakomen.

7. Planning

Uitgangspunt voor de planning van het jaarrekeningproces 2019 is het op 26 mei kunnen verstrekken van de jaarstukken 2019 aan de Raad, inclusief controleverklaring van PwC.

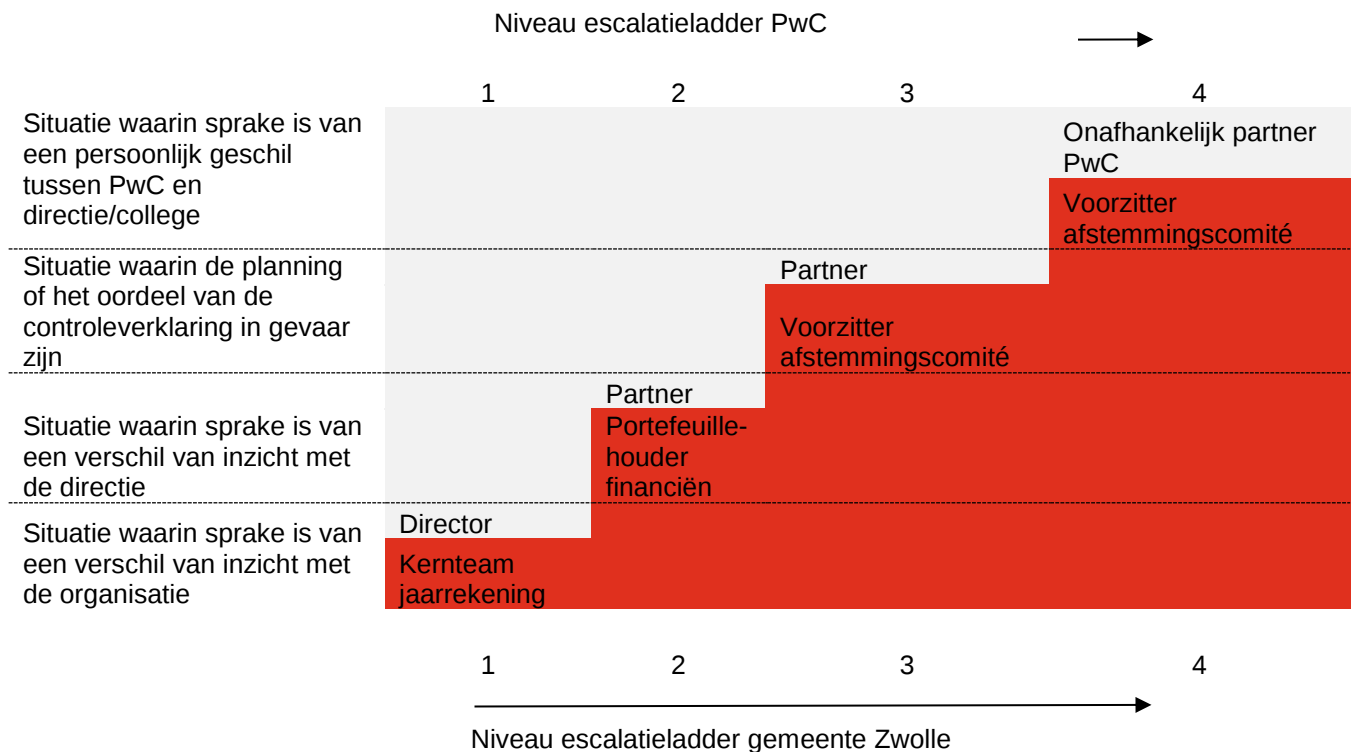
Door de organisatie en PwC is een gezamenlijke masterplanning opgesteld waarin per fase van het controleproces is afgestemd welke zaken van de gemeente en van PwC worden verwacht. De mijlpalen uit deze masterplanning zijn onderstaand opgenomen:

Mijlpaal	Datum mijlpaal	Verantwoordelijkheid	
		Gemeente	PwC
Interne controleplan 2018	10-7-2019	x	
Startnotitie 2018	9-10-2019	x	x
1e VIC-rapportage 2018	20-11-2019	x	
Auditplan 2018	4-11-2019		x
Managementletter	4-11-2019		x
Boardletter	29-11-2019		x
2e VIC-rapportage	1-3-2020	x	
Jaarrekening gereed voor controle	16-3-2020	x	
Afronding accountantscontrole (deadline voor fouten en onzekerheden)	24-4-2020		x
Jaarrekening definitief	4-5-2020	x	
Accountantscontrole sociaal domein	11-5-2020		x
Accountantsverslag en controleverklaring (concept)	18-5-2020		x
Vastgestelde jaarrekening door College B&W	26-5-2020	x	
Accountantsverslag en controleverklaring (getekend)	26-5-2020		x
Debatronde inzake jaarrekening door Raad	29-6-2020	x	
Vastgestelde jaarrekening door Raad	29-6-2020	x	

8. Governance en escalatie

Het is van belang dat PwC alle mogelijke vertraging of bijzonderheden tijdens de controlewerkzaamheden onverwijld meldt aan de Chief Financial Officer (CFO) zodat direct maatregelen genomen kunnen worden om te voorkomen dat doorlooptijd en/of aard van de verklaring in het geding komen. Mocht de CFO geen toereikende acties (kunnen) nemen, vindt eerst escalatie plaats naar de portefeuillehouder financiën en zonodig naar voorzitter van het afstemmingscomité. In dit laatste geval wordt door PwC tevens de griffier ingelicht.

In situaties waarin een verschil van inzicht blijft bestaan tussen PwC en organisatie, zullen achtereenvolgens de volgende escalatielijnen doorlopen worden:

Uiteraard vindt escalatie pas plaats na een hoor- en wederhoorfase. In geval van een (op handen zijnde) escalatie wordt de CFO geïnformeerd en desgewenst om advies gevraagd. De escalatielijn kan ingeroepen worden door zowel de gemeente als PwC.

9. Ondertekening

Deze startnotitie is gezamenlijk door de gemeente Zwolle en PwC opgesteld. De accountant (PwC) verklaart hiermee in te stemmen met de inhoud van de notitie en de hierin vastgelegde afspraken:

Namens PwC:

Datum:

Drs M.J.A.Koedijk RA RE, partner

De portefeuillehouder stemt in met de inhoud van de notitie en de hierin vastgelegde afspraken:

Namens gemeente Zwolle:

Datum:

K. Sloots, portefeuillehouder financiën